

התמרון הטוב

עליכן נאמר: תמרון? — כן וכן. אלא שמן הדין להזהר מ"תפיסה תמרונית".

דרוש גישה לא "תמרונית"

חובת המפקדים להמנע מלקנות לעצמם תורה של מהלכים "תמרוניים". חובת השופטים ליצור אורה אשר בה יהיה המפקד נוטה לקבל החלטות כאילו היה בקרב של ממש. דוגמה רעה: מפקד הרוצה להפעיל הטעיה לפני ההתקפה העיקרית, במגמה למשוך לשם את העתודה של האויב. פעולה כזאת עלולה להפריע בשפיטה, על-כן עלול השופט ליעץ למפקד שלא לבצע את ההטעיה, הואיל ולאחר ה"חלת" הקונצרט של ההטעיה תוכרו לבטח הפוגה כדי לברר "מה הענינים", ועד שהפוגה תגמר — השחר יעלה... אותו מפקד לא יחשוב על הטעיות נוספות במשך כל התמרון. כך עלולה להתגבש תורה של "תמרון בענינים שונים כמו ריכוז-כוח, פינוי נפגעים, פינוי שדות מוקשים ועוד.

ע"י קביעת מערכת חוקים מתאימה לשפיטה אשר להפחית בהרבה את סכנות השתרשותה של "תורת-התמרון". חוקים אלה יסלקו את הרע הנעוץ בעובדה שהמפקדים הנמוכים והחיילים "מתקלקלים" ע"י תפיסה תמרונית. חוקים כאלה ימנעו מפקד פלוגה שירצה להגיע במהירות ליעד (הרי המטרה היא "לדפוק" את "האויב"! מלורו את אנשיו לתנועה במבנים מרוכזים, בלתי נכונים, כדי להשיג מהירות. כך ימנע מהטוראי ומהמ"כ לימוד "תורה" שאינה נכונה.

הלחם על היעד!

כדי שתושג תמונה שלמה של פעולה התקפתית יש להמשיך בהסתערויות על-ידי ביצוע חד-צדדי של הלחימה על היעד. כלומר — כאשר עדיפותו של התוקף, שהצליח להתקרב אל היעד, נקבעת ע"י השופטים — יעזוב המגן את עמדותיו ויפונה מהמקום. לאחר זאת ימשיך התוקף וילחם על היעד, תוך מתן נתונים מצד השופטים. מי שלא ינהג כך יגרם לחייל ולמפקד הנמוך שיתרגלו לכך, שהלחימה אינה אלא תנועה מהערכות עד ליעד. הפרק העיקרי, קשה-השליטה למפקד וקשה-הביצוע לפרט לא ימצא את ביטויו.

יש מערערים על הצורך בקיום התמרונים ברציפות, בטענה שתמרונים באים על חשבון האימונים, ובעיקר על חשבון אימון-הפרט והאימון במסגרת של היחידה הקטנה¹. הבה ונבחן הנחה זו.

תמרון שנתי "גזול" מהאימונים תקופה של לא יותר מחודש ימים (כולל: הכנות לתמרון, התמרון, הסיכומים וההתארגנות שלאחרי). ליחידה סדירה הרי זה דבר בעתו: כבחינת "הסרת-האבק" או "גירוד-החלודה". רבה התועלת והברכה הצפונים בה ל"אימונים" והן לכוננותן של היחידות. התמרונים — הרי הם ההזדמנות היחידה כמעט לאימון המפקד עצמו בעבודת מטה בשדה, בתנאים "קרביים" ככל האפשר, בימי שלום; וכן לאימון המפקדה והשירותים המנהלתיים של היחידה או העוצבה. היכן תמצא הזדמנות טובה יותר לתרגול ואימון סיירים מאשר בתמרון דר-צדדי? היכן תמצא את האפסנאים למיניהם טרודים ועוסקים בעניני מלחמה אם לא בתמרון? או איווהי ההזדמנות הטובה ל... — אפשר לציין עוד ועוד דוגמאות. הכלל: התמרון הריהו כבחינת "במקום" למלחמה האמיתית.

ומכאן באה גם הכוננות הגבוהה יותר של היחידות המתמרגות — מההכנות לתמרון ומאימון המסגרות תוך מהלך התמרון. מיום שניתנת פקודת ההתראה לתמרון — עוסקות היחידות, בשידוד מערכות: השלמת הציוד והחימוש, עדכון הפק"לים והנהלים ושינונם לחיילים, תרגילי מפקדות, מילוי ואימון מחלקות הקשר, המודיעין וכד'.

(1) בענין זה ראה מאמרו של מיר ל. צוליקופר השבצרי ("מערכות" חוב' ע"ח, עמ' 84). — המער.

היחידות מתעסקות בשידוד מערכות ועדכון הפק"ל

„שפע“ של מבקרים, צופים, משקיפים וסתם סקרנים...

מודיעין

קורה לעתים בתמרון שמפקד שאינו יודע את מערך האויב ואת תנועותיו, מנסה לפטור את עצמו ב- „המודיעין לא בסדר!“... מיהו זה אותו „מודיעין“ שאינו עושה מלאכתו היטב?

— „מודיעין“, זה אני ואתה וכל מפקד אחר. אין לראות במונח מודיעין מין מרגלים סמויים או מתקנים סודיים החייבים להגיד לך איפה האויב, מה מעשיו וכו'. המודיעין בשדה פירושו: עמדת התצפית, המשקפת, הסיירים, סיור המפקדים, פטרול-הסיור ושוב התצפית — ודיווחם של אלה על הנעשה. אין בנמצא „מודיעין“ החייב לעשות מלאכות אלו למעננו; כשם שאם לא נארגן את הקשר בעצמנו לא יופיע איזה „מר-קשר“ ויסדיר.

כדאי היה להדגיש בסיומו של סדר-מהלך-הקרב, שלב נוסף: „גשש“! וזאת — כדי להזכיר למפקדים העייפים מהמאמץ של התקפה וכיבוש, והטרודים בבעיות ארגון והתבססות, כי בשלב זה קיים תפקיד איסוף-הידע ושמירת-המגע עם האויב.

הכרת השטח חשובה במיוחד לפעולות לילה. כבר אמר קלאוזוביץ: „...אך התוקף (בלילה), שפני הקרקע אינן נהירות לו כלמגן, מסתכן בסיכונים רבים. ככל שנמעט לדעת את הסביבה ואת הכנות האויב, כן יגדלו הסיכונים הללו. על כן, במקרים רבים אין לר-אות התקפות אלו אלא כאמצעי-ראש בלבד“. במשפטו האחרון מגזים קלאוזוביץ, כדי להדגיש את הענין. תרגול בהתמצאות בשטחים שאינם מוכרים, ניתן להשיג ע"י תמרון של יחידות בשטחים הרחוקים ממקום הימצאן הקבוע.

דיווח

יש צבאות בהם מתיצב כל חייל בפני מפקד בכל הזדמנות ומציג את עצמו בזו הלשון: דרגה, שם, תפקיד, עיסוק (למשל — „טוראי איואן איואנוביץ, מקלען מס' 2 במחלקה השמינית, זקיף במשמרת הראשונה, לפקודתך...“). אולי יש לשקול סיגולה

יש להמנע מכך שקביעת העדיפויות בתמרון תהפוך למתמטית בלבד. יש להקצות לגורמים של רוח-היחידה ורמת אימון-הפרט את מקומם הראוי — כדי שישפיעו באותה מידה בהם משפיעים במלחמה של ממש. לדוגמה, לא מספיק שהיריב יתקוף בריכוז אנשים גדול ביחס מסוים כדי שהמתגונן יקבל מהשופטים פקודת נסיגה. העובדה שרוח המתגוננים איתנה, שהם יודעים על מה הם לוחמים — יש לשקול אותה (אם כי פעולה זו דורשת מן השופט מאמץ נוסף של שיקול). אף לביצוע הסכני של אימון-הפרט וההתחפרות הנכונים של היחידות בשדה (גישוש, מבנים, הבטחות וכו') יש ליחס משקל ועל מערכת השפיטה להקדיש תשומת-לב לנקודות אלו. במיוחד בשטח הררי רבה חשיבותן של פעולות המבוצעות ע"י יחידות קטנות או בודדות. מן הדין שחשיבות זו תגיע לידי ביטוי הולם, על-אף הקושי הכרוך בחישובים.

זהירות, מבקרים!

„שפע של מבקרים — שופטים, משקיפים, צופים וסתם סקרנים — מפריע לא אחת למפקד ולעבודת המטה, מאלץ את המפקד להקדיש חלק מזמנו לחטירות חוזרות ונשנות על תכניותיו. לעתים עלול המפקד, לפי השאלות ששאלוהו, לעשות „הערכת מצב“ לעומת זאת, עלולים להיות מקרים של „נזיר לת“ ידיעות ותכניות לצד שכנגד, כתוצאה מביקורים אלה. ולק אחד כבר הציע „שיטה“: לשטוח בפני המבקרים תכנית אחת ולבצע תכנית אחרת, ממש כמו שכתב סון-טסו: „ע"י שינוי סידוריו וחילוף תכניותיו הוא מניח את האויב בלא ידיעה מסוימת“. מובן, שאין לבטל את הביקורים והסיורים בתמרונים, שכן זוהי ההזדמנות ללימוד ולביקורת, אולם יש להשגיח השגחה מעולה על ארגונם, ולשמור על סדר ומשטר בהם. יש המביאים במסגרת המגבלות של תמרון גם את הקצב הבלתי מציאותי בו פועלים בתמרון — „רצים מהר מדי“. אין, לדעתי, לראות נקודה זו כמגבלה אלא כהכרח בלי-גיונה ואין סכנה בדבר, שכן בלאו הכי מפקד שיתרגל „לרוץ“ בתמרון, יאט קצת את הקצב במלחמה². יש בזה אף מעלה: חינוך לתוקפנות מתמדת.

(2) אולם בהערכותיו המוקדמות לגבי משכר הזמן של פעולות יחיד טועה, אם יתרגל לחישובים „מזורזים“ מדי, ומשקלן של הערכות אלה אינו נסול חשיבות. — המערך.

של דרך זו כדי ל"אלף" לדיווח, אילוץ שיהפוך להר-גל. כי הדיווח הלכתי מסלף, לעתים, את התמונה אשר קיבל המפקד על מצב כוחותיו. מכל-מקום מן הדין להקפיד יותר על נטית-הדיווח³ לקורסים-למפקדים בכל הרמות והחזרות לתפישת החייל בעת אימונו הבסיסי.

מנהלה

שופטי-מנהלה עלולים לראות את עצמם כמצווים רק על בדיקה: האם וכיצד מולאו הטפסים, השו"ב רים והדו"חיים מכל הסוגים. אם יעשו כך — יזנוחו, לעתים, את בדיקת יעילות המנהלה בבעיות כגון: האם תובלת הדרג הלוחם הגיעה במועד, האם יש מים במשלט, האם יש שמיות לאנשים, האם הארור חות הן חמות וכד'. מיותר להסביר שראיה כזו היא מוטעית וש"הטפסים" הם רק אמצעי ליעול המנהלה ואינם מהווים מטרה כשלעצמם.

מתוך אותה גישה הסוברה שבתמרון גבדקים הדברים ה"עיקריים" בלבד — עשויים גורמים שאינם עיקריים, כביכול, להיות מוזנחים. על-כן, יש ונש"כחים תוך כדי מהלך התמרונים הגורמים המנהל-תיים כמו אפסנאות ותר"פ, מידת השיכחה עלולה להגיע לכך שלא ישותפו בתפוצת האינפורמציה; לעתים אף לא יישאלו לחזקת דעת בענינים מבצעיים שנתוני מנהלה קובעים לגביהם. אל יתפלא המפקד הנוהג כך — המתרכז ב"עיקר" וזונח את הצד ה"טפל" של מנהלה — למצוא נקודת-איסוף-פצועים הממוקמת באופן כזה שהיא גלוייה לאויב ומוסרת לתרת לכוחותיו שלו. תשובת הרופא לתמיהתו של המפקד עלולה להיות: "איש לא אמר לי היכן האויב..." ואל יתפלא מפקד שנהג כך אם ימצא שלא בוצעה פקודתו בדבר הסעת שתיים מיחידות-המשנה שלו בבת-אחת למרחק רב. תשובת הקצין האחראי עלולה להיות: "אילו שאלת אותי בזמן התכנון הייתי אומר לך מיד שאין לנו רכב אלא להסעת יחידה אחת..."

(3) נטית — מצב נפשי של עירנות ותשומת-לב לחופעה מסוימת (Mindedness). — המער.

מודיעין בשדה פרושו: עמדת תצפית, משקפת, טיייר, טיור מפקדים

תמרון נותן הזדמנות לנסות אמצעים אשר יקשה לנסותם בשאר ימות השנה. הפרדות למשל, הן אמצעי שאל השימוש בו יש להתרגל, וזאת הן מבחינת ההתרגלות לצדדים הטכניים שבה פעלתן והן מבחינת הרגלת המפקדים לרעיון של שימוש כזה. ככל שיתרבה הנסיון בפרדות בתמרונים — יעשה השימוש בהן שכית יותר ויעיל יותר הן בתמרונים והן במציאות. יחד עם זאת יש לבקש דרכים לאמן את הגייסות בהפעלת אמצעי זה לא בתמרון בלבד, אלא אף כחלק מתכנית-האימונים הרגילה.

התמרון מבליט בעיות אפסנאיות, "קטנות" של הרגלי, אשר בלעדי התמרון — מתרגלים אליהן וצוברים עליהן לסדר היום. התמרון מאפשר את בדיקת החגור, המימיה, הונדים האישיים, צרורות השינה או שקי השינה, מנות הקרב, את בדיקת הציד של חייל המילואים וכד'. אולם רע יעשה המפקד אשר יוניח את אלה בכל ימות השנה, ויחכה עד לבדיקתם בתמרון, כדי לתקן ולשפר את הטעון תיקון ושיפור.

התמרון בשטח ההררי

הכושר הגופני של החיילים והמפקדים, כוח הסבל שלהם ואימונם למאמץ-הליכה — כל אלה חשובים לא פחות מתכניות מעולות והערכות-מצב מבריקות. כי התכנית היפה ביותר עלולה להתנפץ בפעולה במסגרות, או אם תחסרנה את "רוח הגייסות". לעומת זאת — גדולים סיכוייה של יחידה להצליח (אף אם תכנית המבצע משוכללת פחות) אם היא מצוידת בערכים אלו. ושוב משל קלאוזביץ: "בענין מלחמת-הרים יש להעיר, בדרך כלל, שהכל בה תלוי בכושרם של מפקדי-המשנה, של הקצינים, וביחוד ברוחם של חיילינו. אין כאן צורך בכושר-תמרון גדול, אלא ברוח-לוחמים ומסירות לענין בכל לב, כי כל איש ואיש נמצא פועל פעולה עצמאית אם מעט ואם הרבה". ושוב הגזים קלאוזביץ בקבעו ש"אין כאן צורך בכושר-תמרון גדול". אדרבא ואדרבא — יש צורך בכושר-תמרון גדול ויש לאמן את האנשים ואת המסגרות לכך, שכן ההליכה הקשה בהרים והשליטה במסגרות הם דברים הנרכשים תוך כדי אימון מתמיד ורב.

התמרון בשטח הררי יראה שוב שאין המפות מבטאות נכונה את השטח; ואפילו לא אלה המפורסות ביותר. יפה, על-כן, השימוש בצילומי-אוויר במקום במפות או במשותף אתם. התמרון נותן אפשרות להתרגל לשימוש באלה.

חשיבות אימון הפרט

לבעיות העלמה ואבטחה. ככל שהיחידה גדולה יותר — גדלה הבעיה ונוספת לה גם בעית השליטה והקשר. השיטה של הסתננות, אשר הסינים בקוריאה משתמשים בה רבות — מן הראוי לתת עליה את הדעת.

רוח-הגיבוש והסברה

חשיבותם של רוח-גייסות ושל הסברה בעת תמרון אינה נופלת מחשיבותם בזמן מלחמה. אין זאת אומרת שיש להציף את החיילים בעלונים ובכרוזים המלאים השמצות הדדיות. אולם, ההסברה ע"י המפקדים, עתורנים יומיים המגיעים בעתם, פעולות בידור וכד' — אלה חשובים לאין ערוך. במיוחד חשוב הטיפול בשטח זה בין אנשי המילואים.

לסיכום — התמרון הנו בית-ספר למלחמה, הבא להציג תנאים הדומים ככל האפשר לתנאי מלחמה. על-כן עלינו לערוך תמרונים, ללמוד מהם ולמצות אותם — ולחזור ולעסוק בהם לתקופת השנה.

פעילות על כמך מודיעין

כשם שעלולים להיות מקרים של אי-הפעלת המודיעין ואי איסוף ידיעות במידה מספקת — כן עלולים להיות מקרים בהם יהיו איסוף-ידיעות טוב והערכת-מצב נכונה של המודיעין, ואולם לא יהיה להם שימוש בתכנון ובביצוע (משל, כאילו המודיעין קיים בשביל עצמו ואינו אמצעי לתכנון ולביצוע). יפה יעשה, איפוא, המפקד שידע להפעיל את אמצעי-האיסוף וגם להשתמש במודיעין שיובא אליו.

סגירת מעברי הגבול

בתמרונים עלול לקרות שכלי-רכב וחיללים יתעו וימשיכו בדרכים ובכבישים אל מעבר לקו "האויב" ויפלו בשבי (שכן הכבישים והדרכים נסללו ברציפות עוד לפני "המלחמות"). לרוב — יהיו אלה אפסנאים, קנטינות נידות, נוהגי פרדות וכד' — אנשים שאינם יודעים תמיד היכן החזית והיכן הגבול. ואולם, אין בעל-תפקיד המחוסן מראש בפני תקלה כזאת; ואפילו קצין-המודיעין חייב להזהר פן יקרהו כדבר הזה. והתרופה מהי? — "ביום שתקבל את הפיקוד לידך, חסום את מעברי הגבול!" (סון טסו).

מקום המפקד

המפקד המשתתף בתמרון חייב להכין עצמו מראש לטענות שיטענו כנגדו על המקום שיבחר בו כמוצב פיקוד. יהיו טוענים שהוא קרוב מדי לחזית (ואז "אינך מסוגל לפעול") ואילו אחרים יבואו בטענה הפוכה — שהוא רחוק מדי (ואז "אינך יכול לשלוט במצב נכונה"). נראה לי, שאת המקום בו צריך להמצא המפקד לא יכול לקבוע איש זולתו: המפקד עצמו רק הוא עשוי לבחור את המקום הראוי.

תנועה

רבות היחידות שתתלבטנה בבעיות התנועה — ענין שבקווי חזית פעילים הריהו מחייב שימת לב

